

HISTORIAN HAVINAA

Seinäjoen Painohalli Ky perustettiin kesällä 1982, jolloin koneet tilattiin. Koneet saapuivat Konekadulle 18.10.1982, jolloin varsinainen käytännön toiminta pääsi alkuun.

Aluksi oli varsinaista henkilökuntaa vain kaksi, yrittäjänä Matti Lamminkangas ja silloisesta Pohjanmaan Yrittäjäopistosta edellisestä keväänä valmistunut Merja Lamminkangas. Tarpeen vaatiessa toki hälytettiin koko suku auttamaan.

Yrityksen ammattitaito muodostui aluksi lähinnä Matti Lamminkankaan ammattitaidosta. Hän oli mennyt 14-vuotiaana Vaasa Oy:n Seinäjoen Kirjapainoon oppilaaksi, jossa vuosien mittaan suoritti sekä kone- että käsinlatojan opin. Siellä vierähti aikaa kolme kuukautta vaille 30 vuotta, jolloin päätös oman kirjapainon perustamisesta kypsyi.

Yrittäjän luonne oli kuitenkin ilmennyt jo ennemmin: lähes aina Matti oli oman toimensa ohessa tehnyt ”sivuhommia”. 60-luvun alussa tehtiin kopioita ja suurennoksia mm. Seinäjoen koulujen luokkakuvista, myöhemmin kudottiin ryijyjä. Kun ryijyt menivät pois muodista, siirryttiin sohvapöytyihin ja sen jälkeen perustettiin syksyllä 1973 T:mi Yrittäjien Jakelupalvelu, joka jakoi ilmaislehtiä ja mainoksia Seinäjoen lisäksi Nurmoon ja Lapuan keskusta. Ilmajoella käytettiin alihankkijana jakelussa Ilmajoen Kisailijoita. Jakajia oli kerrallaan töissä noin 50 kappaletta ja Ilmajoen jakajat lisäksi. 80-luvun taitteessa Matti rakensi teollisuushallin Alakylän teollisuusalueelle Katajalaaksoon, nykyisen Valion taakse. Kun kirjapaino perustettiin 1982, toimipaikaksi tuli automaattisesti Matin omistama teollisuushalli. Mainosjakelua pyöritettiin kirjapainon rinnalla jonkin aikaa, mutta vuonna 1987 tultiin siihen tulokseen, että joka paikkaan eivät rahheet riitä ja jakelu myytiin pois.

Aluksi kirjapainotoiminnassa työnjako oli sellainen, että Merjalle tehtiin latojan oppisopimus ja hän hoiti isänsä valvonnassa latomisen ja Matti hoiti painamisen. Jälkikäsittelevuolen hoitivat paljolti perheen äiti Meeri iltatöinä ja vielä koulua käyvät tyttäret Anne ja Minna. Pian tilauskanta ja asiakaskunta nousivat niin suureksi, että oli pakko lisätä henkilökuntaa. Aluksi tuli painaja ja Matti siirtyi enemmän tekemään jälkikäsitteilyä, mutta suhteellisen nopeasti henkilökunnan määrä nousi yhdeksään. Anne ja Minna siirtyivät lukion lopetettuaan Painohalliin kokopäiväisesti töihin. Annelle tehtiin painopinnanvalmistajan oppisopimus.

Vähitellen latomon koneet alkoivat kehittyä nopeamiksi ja monipuolisemmiksi. Valolatomakoneet vaihtuivat MacIntosheihin. Kun ensimmäinen vuonna 1982 ostettu valolatomakone oli aikansa kehittynein, ensimmäinen sellainen, jolla sai pystylinjat piirretyksi, oli MacIntosh jotain aivan ihmeellistä. Vaikka jossain vaiheessa oli valolatomakoneeseenkin tullut reaaliaikainen oikeanlaisen lopputuloksen näyttävä lisänäyttö, olivat ”Macit” iso harppaus kehityksessä eteenpäin. Jonkin aikaa koneita käytettiin vielä rinnakkain, mutta kun valoladonnasta luovuttiin, siirtyi Merja kokonaan latomosta pois tekemään konttoritöitä ja auttamaan tarpeen vaatiessa sitomotöissä tai muualla. Macit olivat kokonaan Annen harteilla.

Henkilökuntamäärä väheni, kun koneilla pystyttiin tekemään enemmän aiemmin hidasta käsityötä vaativia työvaiheita. Ketään ei kuitenkaan tarvinnut irtisanoa, muutama lähti opiskelemaan, näiden mukana myös nuorin tytär Minna, joka vaihtoi kokonaan alaa.

Vuosina 1987-88 Merja suoritti työn ohessa etäisopiskeluna Markkinointi-instituutin, Graafisen Keskusliiton ja Ammattienedistämislaitoksen yhdessä perustaman Graafisen alan faktori- ja keskijohdon tutkinnon (FKT), joka oli perustettu aiemmin Graafisen Keskusliiton Helsingissä ylläpitämän faktorikoulun tilalle. Faktorikoulu oli iltakoulu ja käytännössä koulutukseen pystyivät osallistumaan vain helsinkiläiset graafisen alan ihmiset. Etäisopiskelumahdollisuus antoi mahdollisuuden osallistua koulutukseen, vaikka asuisikin jossain muualla kuin Helsingin seudulla. Osasyynä tutkinnon perustamiseksi oli myös se, että faktori-nimikkeestä oli tullut käytännössä ammattinimike eikä arvo. Tällä haluttiin erottaa ”oikeat” koulun käyneet faktorit ja faktoria vain ammattinimikkeenä käyttävät faktorit tulevaisuudessa toisistaan.

Vuonna 1995 Anne toi vävyn taloon. Jari-Pekka Vuorisalo oli ammatiltaan painopinnanvalmistaja ja myös suorittanut FKT-tutkinnon vuosina 1992-1994. Pekan myötä myös latomon osaaminen vahvistui varsinkin kuvankäsittelyn osalta, osittain Pekan ammattitaidon ja osin koneiden kehittymisen vuoksi.

1990-luvulla yhtiömuoto muutettiin osakeyhtiöksi sukupolvenvaihdosta silmällä pitäen. Merja Lamminkankaasta tuli toimitusjohtaja. Matti Lamminkangas jäi yksilölliselle varhaiseläkkeelle monien sairauksiensa vuoksi. Yrittäjä ei kuitenkaan osaa olla tekemättä mitään, aika tulee pitkäksi, joten Matti poikkeaa päivittäin ”vahtimassa” jälkikasvunsa tekemisiä.